

Dubla incriminare – de la o condiție obligatorie la o garanție a instrucției penale

Double Incrimination – From a Mandatory Condition to a Guarantee of Criminal Investigation

Conf. univ. dr. Mihaela-Elvira PĂTRĂUȘ

Facultatea de Drept, Universitatea din Oradea

ORCID:0000-0003-1308-9107

e-mail: mihaelapatraus@yahoo.com

Lect. univ. dr. Simona FRANGULOIU

Facultatea de Drept, Universitatea Transilvania,

formator la Institutul Național al Magistraturii,

membru al Asociației Române de Drept Penal,

ORCID: 0009-0004-0659-0512

e-mail: simonafranguloiu@yahoo.com

Abstract. The European Union has built up an area of freedom, security, and justice based on respect for fundamental human rights and the legal systems of the Member States, for which purpose it has required the States to step up cooperation based on the principle of mutual recognition of judicial decisions enshrined in Article 82(1) of the Treaty on the Functioning of the European Union.

Given that the lines of action in the field of judicial cooperation in criminal matters do not only include the above-mentioned principle, in this paper we propose an analysis of double criminality, a concept which is found in international and national provisions on international judicial cooperation in criminal matters.

In our theoretical approach, we will analyse the rule of double incrimination with reference to the concept, basis, and headquarters of the matter, taking into account the European and national regulations, revealing also the elements of distinction between the two fundamental principles in the field of international judicial cooperation – double incrimination and –, as well as the case law of the European Court of Strasbourg and Luxembourg, including the national case law on this segment.

Examination of the spectrum of regulations adopted by the European and national legislator allows us to highlight that double criminality is, as a

rule, a mandatory condition, but also a guarantee of criminal proceedings conducted in the Member States, when dealing with criminal cases with elements of extraneousness. Overcoming the legal problems that may arise in the framework of judicial cooperation in criminal matters requires the inclusion of the necessary guarantees for respecting the fundamental rights of persons who are the subject of such judicial proceedings.

Keywords: double incrimination, *ne bis in idem*, international judicial cooperation, European and national case law

1. Scurt itinerar introductiv

Situația existentă pe scena internațională la finele celui de-al Doilea Război Mondial a impus organizări structurale, inclusiv o nouă abordare a cooperării dintre statele lumii, fondată pe interese comune și tratate menite să garanteze statul de drept, egalitatea între state și respectarea drepturilor și libertăților cetățenești¹.

Ulterior, tendințele spre diversitate și universalitate² au avut drept consecință necesitatea întăririi relațiilor de cooperare între state, prin dezvoltarea și codificarea la nivel internațional și regional a formelor de cooperare judiciară internațională, inclusiv în materie penală.

La ora actuală, problemele complexe pe care le ridică uriașele mutații la nivel internațional, zonal sau național, amprenta globalizării, aduc noi provocări și din perspectiva creșterii fenomenului infracțional, în special a formelor de criminalitate organizată, valorizate de eliminarea progresivă a frontierelor, libera circulație a persoanelor, dar și de internaționalizarea infracțiunilor³.

Diversificarea formelor de criminalitate organizată transfrontalieră și necesitatea anihilării lor au impus o regândire a formelor de cooperare judiciară internațională în materie penală de către legiuitorul european, în vederea asigurării spațiului de libertate, securitate și justiție⁴ prin adoptarea unor instrumente judiciare eficiente de cooperare în materie penală cu privire la identificarea, ridicarea mijloacelor de probă, antrenarea răspunderii penale, confiscarea produsului infracțiunii etc.⁵

1 D. W. Urvin, *The Community of European Integration since 1945*, Longman Publishing, London, New York, 1998, p. 39.

2 A.T. Moldovan, *Expulzarea, extrădarea și readmisia în dreptul internațional*, Editura Hamangiu, București, 2012, p. 17.

3 M. Pătrăuș, *Cooperarea judiciară internațională în materie penală. Compendium, Legislație, doctrină, jurisprudență europeană și națională*, Editura Universul Juridic, București, 2021, pp. 9-10.

4 Art. 67 din Titlul V, *Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene* (de aici înaintea TFUE), publ. în JO UE C 326, 26/10/2012.

5 Art. 82-84 TFUE.

2. Cooperarea judiciară internațională în materie penală. Concept. Fundament. Sediul materiei. Dubla incriminare

Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene a adăugat o dimensiune detaliată construcției unionale, modificările pe segmentul cooperare în domeniul Justiției și Afacerilor Interne fiind de substanță, în principal datorită inserării acestei competențe în corpul principal al tratatului și menționării că la baza cooperării stă principiul recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare. În plus, TFUE a introdus condiții de natură să limiteze competențele Uniunii Europene (UE) în materie, aspect ce rezultă din conținutul art. 82 și art. 83 paragr. 1 TFUE care reglementează exhaustiv, fără însă a lăsa loc de interpretare cu privire la liniile de acțiune în domeniul cooperării judiciare în materie penală. În acest sens, s-a prevăzut posibilitatea legislativului european de a adopta directive în procedura prevăzută de art. 289 TFUE, prin care să stabilească „norme minime cu privire la definirea infracțiunilor și a sancțiunilor în domenii ale criminalității [...] de dimensiune transfrontalieră”⁶. Prin urmare, Parlamentul European și Consiliul pot adopta măsuri de instituire a unor norme minime cu privire la elementele constitutive ale infracțiunilor și la sancțiunile aplicabile în domenii ale criminalității, dar și reglementări privind recunoașterea deciziilor, prevenirea și reglementarea conflictelor de jurisdicție, armonizarea dreptului penal substanțial și acțiuni de sprijin a activității statelor membre în domeniul prevenirii infracționalității.

2.1. Conceptul cheie. Fundamentul cooperării judiciare

Provocările societății internaționale și regionale ca urmare a exacerbarii fenomenului criminalității organizate au impus adoptarea unor noi instrumente, eficiente și simplificate, bazate pe principiul recunoașterii reciproce, un concept de bază în sfera cooperării judiciare, care permite depășirea obstacolelor în calea cooperării, create de tradițiile constituționale și varietatea sistemelor judiciare din statele membre.

Recunoașterea reciprocă consolidată a hotărârilor judecătorești și aproximarea legislației în vederea facilitării cooperării dintre autorități dublată de protecția judiciară a drepturilor individuale a constituit un deziderat al Consiliului European de la Cardiff (1998, paragr. 1), dezvoltat în cadrul Consiliului European de la Tampere (1999, paragr. 33) și inserat în Tratatul de la Lisabona.

6 J. C. Piris, *The Lisbon Treaty, A Legal and Political Analysis*, Editura Cambridge University Press, Cambridge, 2010, p. 12.

Cooperarea consolidată la nivelul Uniunii Europene este un element indispensabil în lupta împotriva formelor de criminalitate de o gravitate deosebită, care transgresează ordinea juridică a statelor membre și impune acestora, prin intermediul autorităților judiciare competente, să își respecte obligația de a coopera pe baza principiului încrederii reciproce cu celelalte state membre și să realizeze un control al proporționalității în fiecare caz în parte⁷.

La baza conceptului cheie al cooperării judiciare internaționale în materie penală stau câteva principii fundamentale: principiul reciprocității, la nivel internațional; principiul recunoașterii reciproce, la nivelul UE, piatra fundamentală a cooperării judiciare (Consiliul a adoptat la Tampere, 15-16 octombrie 1999, un program de măsuri de punere în aplicare a principiului recunoașterii reciproce a hotărârii judecătorești în materie penală); principiul respectării drepturilor omului; principiul exercitării moderate a cooperării judiciare.

Principiul privind curtoazia internațională și reciprocitatea prevăzut în art. 5-6 din Legea 302/ 2004, republicată, dar și în art. 19 din Constituția României prevede că, orice formă de cooperare judiciară internațională în materie penală se poate realiza și în virtutea curtoaziei internaționale sau pe bază de reciprocitate în lipsa unui instrument internațional, când se impune a se da curs unei cereri de asistență judiciară internațională în materie penală datorită naturii faptei sau nevoii de a lupta împotriva unor forme grave ale infracționalității sau când este necesar pentru situația inculpatului ori condamnatului sau pentru reintegrarea socială a acestuia ori pentru clarificarea situației judiciare a unui cetățean român.

Cooperarea judiciară internațională în materie penală nu se poate realiza decât cu respectarea drepturilor omului, expresie a principiului legalității și umanismului. Activitatea de cooperare trebuie să se realizeze în temeiul legii și în strictă conformitate cu dispozițiile convențiilor, tratatelor internaționale sau altor instrumente juridice de cooperare judiciară internațională în materie penală și trebuie să aibă la bază interesele fundamentale ale omului, astfel cum rezultă din documente precum Declarația omului și cetățeanului (1789), Declarația universală a drepturilor omului (1948), Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (1966), Convenția Europeană a Drepturilor și Libertăților Fundamentale ale Omului (CEDO, 1950) și Tratatul UE (TUE, art. 6), CDFUE (2007), Convenția asupra transferul persoanelor condamnate (1983), Convenția împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante (1984), dar și din dispozițiile constituționale (art. 15 alin. 2 și 20) și art. 1 și 2 din Codul penal.

Principiul protecției intereselor fundamentale ale României consacrat în art. 3 din Legea nr. 302/2004, republicată⁸, stabilește limitele cooperării judiciare,

7 Art. 49 paragr. 3 Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (CDFUE), JO UE 326 din 26.10.2012.

8 Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, modificată și actualizată, prin Legea nr. 51/2021, publ. în M.Of. Partea I, nr. 310 din 26 martie 2021.

astfel încât cooperarea internațională în materie penală să nu afecteze suveranitatea, securitatea și ordinea publică, în caz contrar cooperarea fiind refuzată chiar și atunci când sunt îndeplinite cerințele prevăzute în convenții și tratate internaționale ratificate de România. Prin urmare, cooperarea judiciară internațională în materie penală trebuie să fie exercitată moderat, cu respectarea suveranității, securității și ordinii publice interne și să asigure apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului⁹.

Ținând seama de aspectele relevate mai sus, se impune precizarea că în cazul unor instrumente de cooperare judiciară internațională în materie penală, cum ar fi extrădarea, formă de cooperare internațională bazată pe suveranitatea statelor, în vederea soluționării cererii, analiza condițiilor impune cu prioritate decelarea aspectelor ce sunt indisolubil legate de nevoia de securitate și de siguranță publică, dublată de verificarea garanțiilor referitoare la respectarea drepturilor fundamentale ale persoanei supusă extrădării¹⁰. Aceeași analiză se impune și în cazul altor instrumente de cooperare bazate pe principiul recunoașterii reciproce, cum ar fi mandatul european de arestare, întrucât dispunerea unor măsuri ce au ca rezultat restrângerea exercițiului drepturilor și libertăților fundamentale se poate realiza într-un stat membru numai cu respectarea întocmai a dispozițiilor art. 52 paragr. 1 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (CDFUE) și art. 2 paragr. 3 și 4 din Protocolul nr. 4 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Din economia aspectelor anterior reliefate rezultă că fundamentul cooperării judiciare în materie penală rezidă în recunoașterea și executarea hotărârii penale și a actelor judiciare, scop în care este imperios necesară apropierea legislației statelor membre dublată de oferirea unor standarde de protecție adecvate a drepturilor individuale.

O regulă de bază menită să asigure respectarea drepturilor și garanțiile necesare împotriva arbitrariului persoanelor ce fac obiectul unei cereri de extrădare sau altor cereri de asistență judiciară este dubla incriminare, pe care o vom analiza din perspectiva tuturor fațetelor într-o secțiune ulterioară, după relevarea câtorva acte normative cu caracter internațional, regional și național care fac trimitere la condiția dublei incriminări.

9 S. I. Goia, *Unele aspecte privind aplicarea principiilor constituționale în administrația publică*, Editura Pro Universitaria, București, 2020, p. 485.

10 M. E. Pătrăuș, „Current trends in jurisprudence regarding the protection of fundamental human rights in relation to the grounds for optional refusal of extradition of a person to the Russian Federation”, *International Journal of Legal and Social Order*, 2023, p. 332.

2.2. Acte normative adoptate la nivel internațional, regional, național ce cuprind dispoziții privind regula dublei incriminări

Principiul recunoașterii reciproce este „cheia de boltă”¹¹, conceptul de bază în domeniul cooperării judiciare internaționale în materie penală, însă principiul dublei incriminări prevalează în fața acestuia, când pentru a se proceda la recunoaștere este necesară verificarea condiției duble incriminări.

Susținem acest lucru având în vedere componenta temporală a reglementărilor, care demonstrează că regula dublei incriminări o regăsim în acte internaționale din cele mai vechi timpuri, față de principiul recunoașterii reciproce, care este un concept prezentat prima oară în cadrul Conferinței de la Tampere din 15-16 octombrie 1999.

Preeminența și importanța dublei incriminări rezultă din conținutul mai multor acte normative adoptate la nivel internațional sau regional, inclusiv în plan intern, dintre care vom exemplifica următoarele:

La nivel internațional :

a) art. 43 pct. 2 din Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției prevede că „de fiecare dată când dubla incriminare este considerată ca o condiție, această este considerată îndeplinită când legislația statului parte solicitat califică ori desemnează sau nu infracțiunea la fel ca statul parte solicitant, dacă fapta care constituie infracțiunea pentru care asistența este solicitată este o infracțiune în baza legislației ambelor state”¹².

Convenția explicitează regula dublei incriminări, condiție necesară pentru realizarea cooperării internaționale în materie penală.

b) art. 18 pct. 9 din Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, New York, 15 noiembrie 2000 și Protocolul împotriva fabricării și traficului ilegal de arme de foc, piese și componente ale acestora, precum și de muniții prevede că „statele părți pot invoca absența dublei incriminări pentru a refuza să dea curs unei cereri de asistență judiciară prevăzută de prezentul articol. Statul parte solicitat poate totuși, când apreciază potrivit, să acorde această asistență în măsura în care el hotărăște după voința sa, independent de faptul că actul constituie sau nu o infracțiune conform dreptului intern al statului parte solicitat”¹³.

11 M. Bitanga, S. Franguloiu, F. S. Hermosilla, *Ghid privind drepturile procedurale ale persoanelor suspectate sau acuzate: dreptul la informare și dreptul la traducere și interpretare*, Editura Magic Print, Onești, 2018, p. 30.

12 Adoptată la New York la 31 octombrie 2003, ratificată de România prin Legea nr. 365/2004, publ. în M.Of. nr. 903 din 5 octombrie 2004.

13 Adoptată la New York, 31 mai 2001, ratificată de România prin Legea nr. 9/2004, publ. în M.Of. nr. 179 din 2 martie 2004.

Convenția reglementează cazul de refuz de cooperare, în lipsa dublei incriminări, iar cu titlu de excepție, posibilitatea statului solicitat să dea curs cererii, chiar în absența îndeplinirii condiției de formă.

La nivelul UE:

a) art. 2 din Convenția europeană de extrădare prevede, printre alte condiții „să existe dublă incriminare, respectiv fapta pentru care se solicită extrădarea să fie prevăzută ca infracțiune atât de legea statului solicitant, cât și de legea statului solicitat”¹⁴.

Se impune precizarea că atunci când există două instrumente juridice în materia extrădării, unul cu vocație universală, ca de exemplu Convenția europeană de extrădare (1957) și un tratat bilateral privind asistența juridică în materie penală, care completează dispozițiile primului, în vederea înlesnirii aplicării acestuia, ambele incidente în relația dintre două state, se va aplica instrumentul cu vocație universală, care în art. 2 prevede expres dubla incriminare.

b) art. 5 paragr. 1 din Convenția europeană de asistență judiciară materie penală din 20 aprilie 1959 și Primul protocol adițional (17 martie 1978), al doilea Protocol Adițional al Consiliului Europei (8 noiembrie 2001) prevede că „nu este impusă regula dublei incriminări, cu excepția prevăzută de art. 5 paragr. 1 care permite statelor părți să declare că vor subordona executarea comisiilor rogatorii având ca obiect percheziția sau sechestrul uneia sau mai multor condiții, precum: fapta care stă la baza comisiei rogatorii este pedepsită ca infracțiune în ambele state etc.” iar în art. 1 paragr. 5 și art. 2 paragr. 4 din Protocol „statul solicitat își folosește posibilitatea de a subordona executarea aceluiași condiții care se impun pentru percheziții și sechestre – dubla incriminare și compatibilitatea cu dreptul național al statului solicitat”.¹⁵

c) Convenția privind asistența judiciară reciprocă în materie penală între statele membre ale Uniunii Europene, 29.05.2000¹⁶ și Protocolul din 2001¹⁷ reglementează referitor la executarea cererii de informare asupra contului bancar că sunt prevăzute obligații ca infracțiunea să fie incriminată în ambele state (art. 1 alin. 3 Protocol).

d) art. 2 din Decizia-cadru 2002/584/JAI din 13.06.2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (WEA),

14 Adoptată de Consiliul Europei la Paris, 13 decembrie 1957, și Protocoalele sale adiționale încheiate la Strasbourg, 15 octombrie 1975, 17 martie 1978, 10 noiembrie 2010, ratificată prin Legea nr. 80/1997, modificată prin Legea nr. 224/2006, publ. în M.Of. nr. 534 din 21 iunie 2006.

15 Adoptată la Strasbourg, la 20.04.1959, ratificată de România prin Legea nr. 236/1998, publ. în M.Of. nr. 492 din 21 decembrie 1998.

16 Elaborată de Consiliu în temeiul articolului 34 din Tratatul privind Uniunea Europeană, cu privire la asistența judiciară reciprocă în materie penală între statele membre ale Uniunii Europene, publ. în JO C 197 din 12 iulie 2000.

17 Cu privire la Asistență judiciară reciprocă în materie penală între statele membre ale Uniunii Europene, elaborat de Consiliu în temeiul articolului 34 din Tratatul privind Uniunea Europeană, publ. în JO C din 21 noiembrie 2001.

modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului de consolidare a drepturilor procedurale ale persoanelor și de încurajare a aplicării principiului recunoașterii reciproce cu privire la deciziile pronunțate în absența persoanei în cauză de la proces¹⁸ se referă la necesitatea dublei incriminări pentru fapte care nu sunt incriminate în legislația celor două state, cu excepția celor 32 de infracțiuni pentru care nu se cere condiția.

e) art. 7 alin. 3 și art. 9 alin. 1 lit. d din Decizia-cadru 2008/909/JAI a Consiliului din 27 noiembrie 2008 privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în cazul hotărârilor judecătorești în materie penală care impun pedepse sau măsuri privative de libertate în scopul executării lor în Uniunea Europeană¹⁹, modificată și completată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI prevede că regula dublei incriminări trebuie considerată îndeplinită în cazul în care elementele de fapt care stau la baza infracțiunii, astfel cum sunt reflectate în hotărârea judecătorească pronunțată de autoritatea competentă din statul emitent, ar fi pasibile, ca atare, de o sancțiune penală și pe teritoriul statului de executare, dacă s-ar fi produs pe acest teritoriu.

La nivel național:

a) art. 9 C.pen privind principiului personalității legii penale²⁰, prevede că dubla incriminare este cerută doar pentru infracțiuni pedepsite de legea română cu închisoare de cel mult 10 ani sau chiar amendă și comise sub jurisdicția altui stat;

b) art. 11 C.pen privind principiului universalității legii penale prevede că refuzul aplicării legii penale române în baza principiului universalității survine în cazul unui impediment obiectiv pentru antrenarea răspunderii penale, cum ar fi lipsa dublei incriminări;

c) art. 14 C.pen și art. 19 alin. 1 și 2 Constituție²¹, art. 18 din Legea nr. 302/2004, cu privire la lipsa dublei incriminări, prevăzute în art. 24 din Legea nr. 302/2004, republicată;

d) art. 24, 97 (WEA), art. 280 din Deciziei-cadru 2003/577/JAI a Consiliului din 22.07.2003 privind executarea în UE a ordinelor de indisponibilizare a bunurilor sau a probelor²², art. 297 din Deciziei-cadru 2005/214/JAI a Consiliului din 24.02.2005 privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce a sancțiunilor pecuniare²³ transpuse în Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală prevede necesitatea verificării dublei incriminări în

18 Decizia-cadru 2002/584/JAI din 13.06.2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre, JO L 190/1 din 18.07.2002, modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului, de consolidare a drepturilor procedurale ale persoanelor și de încurajare a aplicării principiului recunoașterii reciproce cu privire la deciziile pronunțate în absența persoanei în cauză de la proces, JO L 81 din 27.03.2009.

19 Publ. în JO L din 5 decembrie 2008.

20 Adoptat prin Legea nr. 286/2009, publ. în M.Of. nr. 510 din 24 iulie 2009 și pus în aplicare prin Legea nr. 187/2012, publ. în M.Of. nr. 757 din 12 noiembrie 2012.

21 În vigoare din 31 octombrie 2003, publ. în M.Of. Partea I nr. 767 din 31 octombrie 2003.

22 Publ. în JO L 196 din 2 august 2003.

23 Publ. în JO L 22 martie 2005.

situația în care pentru fapta respectivă este exclusă această cerință printr-o convenție internațională. Suplimentar, legiuitorul a prevăzut că suntem în prezența dublei incriminări chiar dacă există diferențe între calificarea juridică și denumirea dată aceleiași infracțiuni de legile celor două state că „dacă prin convenție internațională sau, în lipsa acesteia, prin declarație de reciprocitate nu se prevede altfel”.

3. Dubla incriminare

3.1. Aspecte teoretice

În esență, executarea unei hotărâri străine este condiționată de pronunțarea în condiții de deplină legalitate a unei hotărâri definitive, care să ofere garanția respectării Convențiilor Europene a Dreptul Omului, precum și de existența dublei incriminări.

Dubla incriminare este o regulă de drept aplicabilă în general, în cauze cu elemente de extraneitate, care presupune incriminarea faptei ce face obiectul unei cereri de cooperare judiciară internațională în materie penală ca infracțiune atât în legislația statului solicitant, cât și în cea a statului solicitat. Nu are relevanță încadrarea juridică dată faptei sau denumirea infracțiunii în cele două state, întrucât cerința dublei incriminări nu este condiționată de împrejurarea că legea statului solicitant și cea a statului solicitat înscriu fapta în aceeași categorie de infracțiuni sau o definesc prin aceeași terminologie.

Dubla incriminare este o condiție *sine qua non* pentru respectarea principiilor legalității incriminării și pedepsei (art. 1 și 2 C.pen.), iar acestea din urmă sunt garanții a securității juridice a cetățeanului în fața dreptului penal. Dacă o faptă este reglementată prin legea statului solicitant și a statului de executare ca infracțiune și sunt prevăzute sancțiuni penale vorbim de dublă incriminare, expresie a principiului legalității, chiar dacă în legislația unuia dintre state durata pedepsei este diferită față de legislația celuilalt stat.

Dacă există identitate a faptelor materiale descrise în norma de incriminare din legislația statului solicitant dar și a statului solicitat, respectiv tipicitate obiectivă și subiectivă este îndeplinită condiția dublei incriminări.

Regula dublei incriminări are valoare de principiu, întrucât este prevăzută expres în unele acte normative la care am făcut referire în secțiunea anterioară.

Condiția dublei incriminări are caracter relativ, întrucât se referă la cerințe privind fapta care face obiectul unei cereri având ca obiect cooperarea judiciară internațională în materie penală.

În doctrina juridică s-a apreciat că dubla incriminare are caracter principal și este specifică extradării²⁴. Susținem doar în parte această opinie, întrucât regula

24 D. Oehler, *Les problèmes actuels de l'extradition*, 1968, p. 400.

dublei incriminări o apreciem ca fiind specifică domeniului cooperare judiciară internațională în materie penală, cu unele particularități, dar cu certitudine nu doar extradării, aspect care rezultă și din dispozițiile normative la care am făcut referire.

Extradarea ca formă de cooperare interstatală a consolidat principiul dublei incriminări în conformitate cu care acțiunea sau inacțiunea, ca element constitutiv al infracțiunii ce face obiectul cererii de extradare, trebuie să fie incriminată în legislația ambelor state. Astfel, potrivit art. 24 din Legea nr.302/2004, republicată, o cerere de extradare poate fi admisă numai dacă fapta pentru care persoana extradabilă a fost acuzată sau condamnată este prevăzută ca infracțiune atât de legea statului solicitant, cât și de legea statului român. De la această regulă există o singură excepție, respectiv situația în care este exclusă cerința dublei incriminări printr-o convenție internațională semnată de România.

Suplimentar, considerăm că regula dublei incriminări are caracter general, iar inserarea acesteia în conținutul actelor normative internaționale, regionale sau naționale este o condiție indispensabilă și din perspectiva standardelor de protecție oferite persoanelor care sunt supuse procedurilor judiciare cu elemente de extraneitate.

Dubla incriminare nu presupune o comparare de legi penale, ci doar constatarea dublei tipicități penale, a tipicității obiectivă și subiectivă, neavând relevanță dacă fapta este anti-juridică, imputabilă sau care este pedeapsa prevăzută de legea statului străin. În consecință, lipsa dublei incriminări echivalează cu lipsa tipicității faptei, iar analiza din această perspectivă este o garanție a fiecărei persoane că are parte de un proces echitabil, cerință impusă de dispozițiile art. 6 CEDO în orice proceduri judiciare.

Învestită cu o cerere de extradare, instanța în raza căreia a fost localizată persoana urmărită nu are competența de a se pronunța asupra temeiniciei acuzațiilor formulate de către autoritățile judiciare din statul solicitant, nici asupra oportunității extradării, ci va trebui să verifice cu celeritate dacă sunt îndeplinite condițiile extradării și să soluționeze cauza. Dacă sunt îndeplinite condițiile de formă și cele de fond și nu există alte impedimente la predare, cererea se va admite și se va dispune predarea persoanei urmărite către statul solicitant.

Lipsa dublei incriminării constituie temei de nerecunoaștere și neexecutare a unei hotărâri judiciare. Prin urmare, fiind vorba de o excepție de la principiul recunoașterii unei sentințe sau hotărâri judecătorești străine, trebuie să se facă o interpretare în mod strict, atunci când vorbim despre un resortisant al statului unde urmează să se execute pedeapsa privativă de libertate, în vederea asigurării reinserției sale sociale.

Condiția dublei incriminări trebuie să fie considerată ca îndeplinită în ipoteza în care elementele obiective și subiective din structura normei de incriminare, astfel cum sunt reflectate în hotărârea judecătorească pronunțată de autoritatea competentă din statul emitent, ar fi pasibile, ca atare, de o sancțiune penală și

pe teritoriul statului de executare dacă s-ar fi produs pe acest teritoriu. Așadar, atunci când toate elementele constitutive ale faptei comisă pe teritoriul unuia dintre cele două state, cuprinse în latura obiectivă, descrisă de norma de incriminare, pasibilă de o sancțiune penală, se regăsesc și în descrierea faptei urmărită penal în statul solicitant este îndeplinită condiția dublei incriminări.

Respectarea regulii dublei incriminări se impune și în varianta refuzului de a dispune extrădarea sau predarea infractorului pentru a fi tras la răspundere penală în statul străin, atunci când sunt incidente dispozițiile art. 10-11 C.pen. Se impune precizarea că principiul realității legii penale se va aplica doar în subsidiar, atunci când fapta este reglementată și de statul străin și nu este demarată o procedură judiciară față de cetățeanul străin sau o persoană fără cetățenie în statul în care s-a săvârșit infracțiunea împotriva statului român (art. 394-410 C.pen.) sau contra intereselor statului român ori a unui cetățean român sau unei persoane juridice române.

Dubla incriminare se verifică la momentul soluționării cauzei care are ca obiect o cerere de extrădare, de exemplu, de către judecătorul investit cu soluționarea cauzei.

Potrivit dispozițiilor art. 3 C.pen., regula este că legea penală se aplică infracțiunilor în timpul cât se află în vigoare. Totuși, dacă de la data săvârșirii faptei până la data formulării cererii de executare a unui mandat european de arestare intervine o lege la nivel național mai favorabilă, ce modifică pragul pedepsei privative de libertate, în sensul reducerii acestuia de la cel puțin trei ani, astfel cum este prevăzut în art. 2 alin. 2 din Decizia-cadru 2002/584, respectiv art. 97 alin. 1 din Legea nr. 302/2004, întrucât reglementarea europeană și cea națională nu prevăd ce dispoziții trebuie luate în considerare de autoritatea judiciară de executare pentru a verifica dacă este îndeplinită condiția pragului pedepsei maxime, se pune în discuție dacă este sau nu necesară verificarea condiției dublei incriminări. Care dispoziții normative trebuie verificate în vederea executării mandatului european de arestare ținând seama de succesiunea de legi? Se va aplica legea în vigoare la momentul săvârșirii faptei sau la momentul emiterii mandatului european de arestare?

În funcție de răspunsul dat acestor două întrebări se va ști dacă se impune verificarea condiției dublei incriminări într-o atare situație sau nu.

Curtea de Justiție de la Luxemburg prin jurisprudența sa a statuat că, modificarea legislației penale a statului membru emitent între data faptelor și data emiterii mandatului european de arestare, din perspectiva verificării condiției dublei incriminări impune ca autoritatea judiciară de executare să se raporteze la reglementarea din statul emitent existentă la data săvârșirii faptelor care stau la baza emiterii mandatului european de arestare. Totodată, Curtea a subliniat că o interpretare contrară, în sensul aplicării dispozițiilor normative în vigoare la data

emiterii mandatului european de arestare „ar dăuna cerințelor de previzibilitate care decurg din același principiu al securității juridice.”²⁵

În consecință, în concordanță cu jurisprudența instanței de contencios uni-onal, într-o situație precum cea de mai sus, verificarea pragului de pedeapsă se face în raport de reglementarea existentă în statul emitent la momentul săvârșirii faptelor pentru care s-a emis mandatul european de arestare.

3.2. Regula dublei incriminări versus principiul *ne bis in idem*

Potrivit dispozițiilor art. 50 CDFUE, art. 54 CASS și art. 8 din Legea nr. 302/2004, republicată, respectiv art. 6 C.proc.pen. nu este permis ca o persoană să fie citată din nou în fața instanței sau pedepsită într-o altă acțiune penală pentru aceleași fapte pentru care a fost deja condamnată sau achitată conform legii și procedurii penale a unui stat.

Regula *ne bis in idem* constituie un obstacol la executare, în cazul cooperării judiciare internaționale în materie penală, întrucât dă posibilitatea refuzului cererii de cooperare.

Interdicția privind dubla incriminare sau principiul *ne bis in idem* nu se suprapune pe regulă dublei incriminări, întrucât aceasta din urmă, cu privire la condițiile de tipicitate ale faptei este diferită de regula dublei incriminări privind procedurile judiciare și care pune orice stat în imposibilitatea de a judeca o persoană de două ori pentru aceeași sau aceleași fapte sau de a obliga o persoană să execute de două ori o pedeapsă pentru aceleași fapte. În acest caz, este incident principiul *ne bis in idem* și putem vorbi de interzicerea dublei incriminări.

Lipsa dublei incriminări este o cauză de împiedicare a executării unei cereri de extrădare, pe când *ne bis in idem* este obstacol în desfășurarea unui proces penal.

Principiul *ne bis in idem* interzice o dubla urmărire sau sancțiune, *dacă gradul de identitate și conexitate dintre circumstanțele reale care trebuie comparate sunt de natură să permită constatarea că vorbim de aceleași fapte*.²⁶

Esența principiului *ne bis in idem* este dată de elemente cheie precum existența unei hotărâri penale definitive cu privire la fondul cauzei, identitatea de persoane (*eadem personae*), identitatea de fapte ori cele care sunt în mod substanțial aceleași (*idem factum*).²⁷

Dacă dubla incriminare, condiție pentru realizarea cooperării judiciare în materie penală, este imperios necesară din perspectiva respectării drepturilor

25 CJUE, *Kraaijenbrink*, C- 367/05, hotărârea din 18 iulie 2007, ECLI:EU:C:2007:444.

26 CJUE, *Kraaijenbrink*, C- 367/05, hotărârea din 18 iulie 2007, ECLI:EU:C:2007:444.

27 D. D. Pătrăuș, „The non bis in idem principle in the case law of the Court of Justice of the European Union – consistency or inconsistency?”, *Agora International Journal of Juridical Sciences*, 2018, p. 26.

fundamentale ale omului, pentru că protejează orice persoană de abuzuri sau posibilitatea antrenării răspunderii penale pentru o faptă care nu are gradul de pericol social corespunzător unei infracțiuni, potrivit reglementării unui stat și are ca scop general reinsertia socială, dubla urmărire sau condamnare echivalează cu înfrângerea principiului *ne bis in idem* și este resimțită ca nedreaptă de persoana în cauză, iar din punct de vedere al politicii de drept penal este nedorită din cauza caracterului său împotriva reintegrării sociale.

Totuși, ambele reguli sunt condiții indispensabile pentru oferirea standardelor de protecție împotriva abuzurilor judiciare.

Niciuna dintre aceste reguli nu are caracter absolut. Astfel, condiția dublei incriminări nu se cere pentru fapte grave sau atunci când fapta a fost săvârșită de către un cetățean român sau persoană juridică română pe un teritoriu care nu este supus jurisdicției unui stat sau în varianta asumării unei obligații de către România de incriminare și tragere la răspundere penală a persoanelor care comit infracțiuni. În această din urmă situație, depinde de obligația internațională asumată de România.

Principiul *ne bis in idem* nu are caracter absolut, deoarece nu este înfrânt în cazul reluării acțiunii penale ca urmare a apariției unor elemente noi sau dacă se dovedește că procedura anterioară a prezentat vicii ce au influențat soluția pronunțată prin hotărârea definitivă.

De asemenea, ambele sunt expresie a principiilor legalității incriminării și pedepsei.

Infracțiunea face trimitere la o faptă pe care legea o definește și o interzice sub sancțiune penală, deci cuprinde două elemente esențiale: incriminarea și sancțiunea.

Incriminarea este descrierea comportamentului interzis. Sancțiunea este, la rândul său, pedeapsa asociată săvârșirii faptei interzise. Acesta este motivul pentru care, în scopul edictării normelor de drept penal, cu respectarea principiului fundamental al legalității infracțiunilor și pedepselor „legea care sancționează trebuie să descrie în mod precis natura faptei interzise, inclusiv dimensiunea sa intelectuală, cu alte cuvinte intențională, precum și natura și gravitatea sancțiunii asociate încălcării legii.”²⁸

3.3. Aspecte jurisprudențiale

3.3.1. Jurisprudența CJUE

Curtea de Justiție de la Luxemburg a fost solicitată pe calea acțiunii preliminare prevăzută de art. 267 TFUE să se pronunțe cu privire la interpretarea unor dispoziții prevăzute în legislația secundară a UE în ceea ce privește regula dublei in-

28 CJUE-Sut, C-514/2017, hotărârea din 13 decembrie 2018, ECLI:EU:C:2017:724.

criminări. Astfel, cum am reliefat într-o secțiunea anterioară, în C-717/18, Curtea a statuat că, împrejurarea că infracțiunea în cauză nu poate determina predarea fără verificarea condiției dublei incriminări, nu poate să constituie impediment la executarea mandatului european de arestare, întrucât dacă au survenit modificări legislative în statul membru emitent de la data săvârșirii faptei și până la momentul emiterii mandatului european, autoritatea judiciară de executare procedând la analiza condițiilor în vederea executării mandatului, trebuie să ia în considerare reglementarea aplicabilă faptei în cadrul căruia a fost emis mandatul european de arestare.

Într-o altă cauză C-289/15²⁹, CJUE a statuat că este îndeplinită condiția dublei incriminări în ipoteza în care elementele de fapt descrise în norma de incriminare și care rezultă din hotărârea judecătorească definitivă pronunțată de statul emitent permit o sancțiune penală și pe teritoriul statului de executare, dacă fapta s-ar fi comis pe teritoriul acesteia.

În speță s-a reținut, în esență, că prin hotărârea definitivă din 3 octombrie 2014 a Tribunalului Districtual din Cheb, Republica Cehă a fost condamnat J.G, resortisant slovac, la o pedeapsă cumulată de 15 luni de închisoare pentru furt prin efracție și pentru împiedicarea executării deciziei unei autorități publice, respectiv nerespectarea interdicției temporare de a conduce autovehicule. Hotărârea judecătorească însoțită de certificatul din anexa 1 la Decizia-cadru 2008/909 a fost transferată la Curtea Regională din Prešov, Slovacia, în vederea recunoașterii pentru executarea pedepsei în acest stat. Instanța a precizat că infracțiunile pentru care a fost condamnat J.G. nu sunt enumerate la art. 7 alin. (1) din Decizia-cadru 2008/909, astfel încât executarea pedepsei cumulate de 15 luni de închisoare este condiționată de constatarea existenței dublei incriminări, respectiv faptele vizate de hotărârea judecătorească din 3 octombrie 2014 să constituie infracțiune și potrivit sistemului juridic slovac.

Instanța a considerat că nu este îndeplinită condiția dublei incriminări în ceea ce privește infracțiunea de împiedicare a executării deciziei unei autorități publice, întrucât din aprecierea faptei pentru care J.G. a fost condamnat în Republica Cehă rezultă că nu este vorba despre o infracțiune în sensul art. 348 alin.1 lit. d) C. pen. slovac, această faptă necorespunzând elementelor constitutive ale unei infracțiuni și, în consecință, decizia nu ar produce efecte pe teritoriul Slovaciei.

Procedând la interpretarea dispozițiilor art. 7 alin. 3 și art. 9 alin. 1 lit. d) din Decizia-cadru 2008/909/JAI a Consiliului din 27 noiembrie 2008 privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în cazul hotărârilor judecătorești în materie penală care impun pedepse sau măsuri privative de libertate în scopul executării lor în Uniunea Europeană, modificată și completată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009, CJUE a arătat că dubla incriminare constituie excepție de la principiul recunoașterii reciproce a hotărârilor

29 CJUE- Jozef Grundza, C-289/2015, hotărârea din 11 ianuarie 2017, ECLI:EU:C:2017:3.

judecătorești străine, astfel că motivul de refuz prevăzut de art. 9 alin. 1 lit. d) din Decizia-cadru 2008/909/JAI trebuie interpretat restrictiv, pentru a se limita cazurile de refuz de recunoaștere și executare. Totodată, Curtea a statuat că în astfel de situații este esențial să se verifice dacă elementele de fapt care stau la baza infracțiunii reținute prin hotărârea judecătorească definitivă pronunțată în statul emitent sunt pasibile de o sancțiune penală și pe teritoriul statului de executare.

Practic, în această speță Curtea a determinat întinderea verificării dublei incriminări.

3.3.2. Jurisprudența națională

La nivel național condiția dublei incriminări a fost analizată prin prisma dispozițiilor normative europene și naționale, ținându-se seama și de jurisprudența Curții de la Luxemburg.

Astfel, prin dec. nr. 801/2017 pronunțată de ÎCCJ – Secția penală³⁰ s-a respins contestația formulată de către persoana solicitată, constatându-se că, în speță, sunt îndeplinite condițiile de predare în baza mandatului european de arestare a persoanei solicitate A., față de care la data de 27 iulie 2017 Parchetul Nurnberg Furth a emis un mandat european de arestare ca urmare a condamnării sale la o pedeapsă cumulativă de 5 luni închisoare, în regim privativ de libertate, pentru săvârșirea infracțiunii de posesie intenționată a unei arme de foc și muniție, prevăzută de dispozițiile art. 52 alin. 3 nr. 2a și b anexa 2 secțiunea 2 subsecțiunea 1, teza 1, anexa 1 secțiunea 1, nr. 1.3.1 WaffG (legea germană privind regimul armelor) StGB (C.pen. german), fapta având corespondent în dispozițiile art. 279 alin.1 din C. pen. din 1968, respectiv art. 342 C.pen. în vigoare.

Într-o altă cauză, prin sent. pen. nr. 456/20.03.2023 pronunțată de Curtea de Apel București³¹, în baza art. 166 din Legea nr. 302/2004, republicată, s-a admis cererea formulată de către parchet și s-a dispus recunoașterea hotărârii judecătorești pronunțate de Judecătoria Brăila, prin care cetățeanul român X a fost condamnat la pedeapsă privativă de libertate de 3 ani închisoare, dispunându-se transferul persoanei condamnate într-un penitenciar din România. Totodată, s-a dedus din pedeapsă arestul preventiv de la 11.08.2021 până la 1.08.2022 și s-a emis mandat de executare a pedepsei.

În fapt, s-a reținut că persoana condamnată a săvârșit o infracțiune de furt calificat și o tentativă la infracțiunea de furt calificat, constând în aceea că la data de 23 octombrie 2020, pe timp de noapte, a sustras prin efracție, împreună cu altă persoană, patru motoare exterioare de barcă cu o valoare totală de aproximativ

30 <https://www.universuljuridic.ro/punerea-in-executare-a-mandatului-european-de-arestare-dubla-incriminare-a-faptelor-penale-principiul-recunoasterii-si-increderii-reciproce-legea-nr-302-2004-ncp-ncpp/>

31 www.sintact.ro (accesat în 24.10.2024).

3500 euro din incinta Clubului Motorwaceoriportclub „Elbe” Dresden din Portul Leechwitz Kornerweg 23, Dresda. De asemenea, acesta a încercat să pătrundă într-o locuință particulară din Dresda, a secționat cablul de telefon Telekom și a provocat pagube în valoare de aproximativ 3000 euro.

Curtea a reținut că, în cauză este îndeplinită condiția dublei incriminări, prevăzută de art. 167 din Legea nr. 302/2004, republicată, întrucât faptele reținute în sarcina persoanei condamnate au corespondent în legislația penală română și realizează conținutul constitutiv al infracțiunii lor de furt calificat respectiv tentativă la infracțiunea de furt calificat.

4. Concluzii

Chiar dacă principiul recunoașterii reciproce este concept cheie în domeniul cooperării judiciare internaționale în materie penală, opinăm că principiul dublei incriminării are preeminență în fața principiului recunoașterii reciproce autorităților judiciare străine, atunci când în vederea recunoașterii este necesară verificarea condiției dublei incriminări.

Principiul recunoașterii reciproce trebuie să garanteze executarea unei cereri de extrădare, de asistență judiciară, de executare a unui mandat european de arestare, însă recunoașterea, care este cheia de boltă a cooperării judiciare, nu se poate realiza în orice situație și în orice condiții, ci doar cu respectarea regulii dublei incriminări, atunci când aceasta este condiție inserată în conținutul unui tratat sau act normativ unional.

Prin urmare, dubla incriminare este corolar și garanție a principiului legalității incriminării și pedepsei, care trebuie să guverneze și să asigure legalitatea procesului penal în procedurile ce se derulează pe segmentul cooperării judiciare internaționale în materie penală. Verificarea condiției dublei incriminări oferă standardul de protecție, din perspectiva dreptului fiecărei persoane la un proces echitabil, conform art. 6 CEDO. Curtea de la Strasbourg a statuat prin jurisprudența sa că judecătorul nu poate conferi caracter penal unui act care până la acea dată nu era incriminat și nici nu poate extinde sfera infracțiunilor la fapte care nu intrau în categoria ilicitului penal până la data respectivă.³²

Desigur, aprecierea infracțiunii ca fiind pedepsită de legile ambelor state nu este condiționată de împrejurarea că legile din statul solicitant și statul solicitat înscriu fapta în aceeași categorie de infracțiuni sau o denumesc prin aceeași terminologie.

De asemenea, în condițiile în care într-un stat o anumită activitate este considerată licită, ea nu mai poate sta la baza unei infracțiuni în plan național. Mai

32 CEDO, hotărârea din 24 mai 2007, *Dragotoniou și Militaru-Pidhorni/România*, publ. în M.Of. nr. 420 din 23 iunie 2010.

exact, dacă o activitate este considerată lăcită în Austria, ea nu mai poate primi semnificația normativă din norma de incriminare. O atare împrejurare anihilează gradul de reproșabilitate normativă a conduitei care într-un alt stat intră în sfera ilicitului penal. De exemplu, există state care, similar României, nu incriminează prostituția și, mai mult, autorizează prin lege această activitate, o serie de activități ilicite, specifice proxenetismului (art. 213 C.pen român) desfășurate în legătură cu prostituția, fiind incriminate și în Austria, asemenea legislației noastre (de exemplu art. 104, art. 215 sau art. 216 C.pen. austriac). Aceeași problemă se va pune în discuție în ipoteza în care în urma inițiativei cetățenești europene intitulată *European Cannabis Initiative*, exercitată conform principiul democrației reprezentative prevăzut de art. 10 TUE, înregistrată la Comisia Europeană la data de 6 februarie 2024, această instituție a Uniunii va da curs solicitării și va elabora un proiect de act normativ, iar Parlamentul European și Consiliul în procedura legislativă ordinară vor adopta un act legislativ prin care se va promova accesul la cannabisul pentru uz medical și se va permite transportarea acestuia și a derivaților săi prescriși în scopuri terapeutice, ce va conduce la dezincriminarea parțială a infracțiunii de trafic de droguri de risc.

În scopul verificării îndeplinirii condiției dublei incriminări, organele judiciare trebuie să dispună de indicii suficiente care să conducă la concluzia că persoana față de care a fost emis de pildă, mandatul european de arestare a comis o faptă prevăzută de legea penală indicată în cuprinsul mandatului.³³ Atunci când fapta reținută în sarcina persoanei solicitate are corespondent în legislația penală a ambelor state și realizează conținutul constitutiv al unei infracțiuni, condiția dublei incriminări este îndeplinită.

Examinarea spectrului reglementărilor adoptate de către legiuitorul european și cel național ne permite să evidențiem obligativitatea verificării condiției dublei incriminări, de regulă, care este o garanție a procedurilor penale desfășurate în statele membre, atunci când vorbim despre cauze penale cu elemente de extraneitate.

Surmontarea problemelor juridice care apar în cadrul cooperării judiciare în materie penală, inclusiv din perspectiva aspectelor ce fac obiectul prezentei lucrări, impun includerea de garanții necesare pentru respectarea drepturilor fundamentale ale persoanelor care fac obiectul unei astfel de proceduri judiciare.

33 CCR, dec. 371/2022, publ. în M.Of. nr. 1083 din 9 noiembrie 2022.

Bibliografie

Cărți

- D. W. Urvin, *The Community of European Integration since 1945*, Longman Publishing, London, New York, 1998.
- A. T. Moldovan, *Expulzarea, extrădarea și readmisia în dreptul internațional, ediția a doua revizuită și adăugită*, Editura Hamangiu, București, 2012.
- M. Pătrăuș, *Cooperarea judiciară internațională în materie penală. Compendium, Legislație, doctrină, jurisprudență europeană și națională*, Editura Universul Juridic, București, 2021.
- J. C. Piris, *The Lisbon Treaty, A Legal and Political Analysis*, Cambridge University Press, 2010.
- M. Bitanga, S. Franguloiu, F. S. Hermosilla, *Ghid privind drepturile procedurale ale persoanelor suspectate sau acuzate: dreptul la informare și dreptul la traducere și interpretare*, Editura Magic Print, Onești, 2018.

Articole din reviste

- M. E. Pătrăuș, Current trends in jurisprudence regarding the protection of fundamental human rights in relation to the grounds for optional refusal of extradition of a person to the Russian Federation, *International Journal of Legal and Social Order*, vol. 3/2023, DOI: <https://doi.org/10.55516/ijlso.v3i1>
- S. I. Goia, Unele aspecte privind aplicarea principiilor constituționale în administrația publică, *Revista Facultății de Drept* nr. 2/2020, Editura Pro Universitaria, București, 2020.
- D. Oehler, Les problemes actuels de l'extradition, *R.I.D.P.*, nr. 3-4, 1968.
- D. D. Pătrăuș, The non bis in idem principle in the case law of the Court of Justice of the European Union- consistency or inconsistency?, *Agora International Journal of Juridical Sciences*, <http://univagora.ro/jour/index.php/aijs> ISSN 1843-570X, E-ISSN 2067-7677 No. 1 (2018).

Acte normative

- Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, publ. în JO UEC 326, 26/10/2012, <https://eur-lex.europa.eu/>
- Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (CDFUE) nr. 3 26 din 26.10.2012.
- Protocolul nr. 4 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, ratificată de România prin Legea nr. 30/1994, publ. în M.Of. nr. 135 din 31.05.1994 și amendată prin Protocolul nr. 11, încheiat la

Strasbourg, 11.05.1994, ratificat prin Legea nr.79/1995, publ. în M.Of. nr. 147 din 13.07.1995.

Consiliul European de la Cardiff din 15-16 iunie 1998, SN150/1/98REV.1

Consiliul European de la Tampere, 15-16 octombrie 1999, <https://www.consilium.europa.eu/media/21059/tampere-european-council-presidency-conclusions.pdf>

Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, modificată și actualizată, prin Legea nr. 51/2021, publ. în M.Of. Partea I, nr. 310 din 26.03.2021.

Constituția României, în vigoare din 31 octombrie 2003, publ. în M.Of. Partea I nr. 767 din 31 octombrie 2003.

Codul penal adoptat prin Legea nr. 286/2009, publ. în M.Of. nr. 510 din 24 iulie 2009, și pus în aplicare prin Legea nr. 187/2012, publ. în M.Of. nr. 757 din 12 noiembrie 2012.

Decizia-cadru 2002/584/JAI din 13.06.2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre, JOUE, Seria L 190/1 din 18.07.2002, modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului, de consolidare a drepturilor procedurale ale persoanelor și de încurajare a aplicării principiului recunoașterii reciproce cu privire la deciziile pronunțate în absența persoanei în cauză de la proces, JOUE, Seria L 81 din 27.03.2009.

Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003, ratificată de România prin Legea nr. 365/2004, publ. în M.Of. nr.903 din 5 octombrie 2004.

Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, New York, 15 noiembrie 2000 și Protocolul împotriva fabricării și traficului ilegal de arme de foc, piese și componente ale acestora, precum și de muniții, New York, 31 mai 2001, România a aderat la Convenție prin Legea nr. 9/2004, publ. în M. Of. nr. 179 din 2 martie 2004.

Convenția europeană de extrădare, adoptată de Consiliul Europei la Paris, 13.12.1957, și Protocoalele sale adiționale încheiate la Strasbourg, 15.10.1975, 17.03.1978, 10.11.2010, ratificată prin Legea nr. 80/1997, publ. în M. Of. nr. 89 din 14 mai 1997, modificată prin Legea nr. 74/2005 și Legea nr. 224/2006.

Convenția europeană de asistență judiciară materie penală din 20 aprilie 1959, adoptată la Strasbourg, la 20.04.1959, ratificată de România prin Legea nr. 236/1998, publ. în M. Of. nr. 492 din 21 decembrie 1998 și Primul protocol adițional (17 martie 1978), Al doilea Protocol Adițional al Consiliului Europei la Convenția europeană de asistență judiciară materie penală (8 noiembrie 2001).

Convenția privind asistența judiciară reciprocă în materie penală între statele membre ale Uniunii Europene, 29.05.2000, publ. în JO C 197/12 iulie 2000 și

Protocolul din 2001 elaborat de Consiliu în temeiul art. 34 din Tratatul privind Uniunea Europeană, publ. în JO C 326/21 noiembrie 2001.

Decizia-cadru 2008/909/JAI a Consiliului din 27 noiembrie 2008 privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în cazul hotărârilor judecătorești în materie penală care impun pedepse sau măsuri privative de libertate în scopul executării lor în Uniunea Europeană, publ. în JO L 327 din 5 decembrie 2008 modificată și completată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI.

Decizia-cadru 2003/577/JAI a Consiliului din 22.07.2003 privind executarea în UE a ordinelor de indisponibilizare a bunurilor sau a probelor publ. în JO L 196 din 2 august 2003.

Decizia-cadru 2005/214/JAI a Consiliului din 24.02.2005 privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce a sancțiunilor pecuniare publ. în JO L 77 din 22 martie 2005.

Jurisprudență

CJUE, X, C-717/18, hot. din 3.03.2020

CJUE, C-289/15, Grundza, hot. din 11.01.2017

CJUE, C 367/05, Kraaijenbrink , hot. din 18.07.2007

CJUE, C-514/2017, Sut, hot.din 13.12.2018

CCR, dec.371/2022, M.Of. 1083 din 11.09.2022

ÎCCJ (SP) dec. 801/2017

CtEDO, hot.din 24.05.2007, *Dragotoniou și Militaru-Pidhorni/România*